

THE DECONSTRUCTION OF THE CATEGORIES OF TIME AND SPACE IN DIGITAL LABOR: THE “WORKING 24/7” PHENOMENON

B.T. Kuyliyev

Tashkent State Medical University “Social sciences, pedagogy and psychology” associate professor of the department, Doctor of Philosophy (PhD) on philosophical sciences

<https://orcid.org/0000-0001-8261-3182>

Abstract

This article analyzes, from a philosophical perspective, the shifting traditional spatiotemporal boundaries of labor in the context of a digital society. The study explores the nature of the "24/7 work" phenomenon—which has emerged from the development of digital technologies, artificial intelligence, mobile communication tools, and the platform economy—as well as its impact on the individual worker, social relations, and human lifestyle. Furthermore, the article provides a scholarly examination of the philosophical and social issues arising from the blurring of boundaries between work and leisure, the reinterpretation of time as an economic resource, and the virtualization of space.

Keywords

digital labor, category of time, category of space, 24/7 work, platform economy, remote work, artificial intelligence, transformation of labor, digital society, philosophy of labor.

**RAQAMLI MEHNATDA VAQT VA MAKON KATEGORIYALARINING
DEKONSTRUKSIYASI: “24/7 ISHLASH” FENOMENI
ДЕКОНСТРУКЦИЯ КАТЕГОРИЙ ВРЕМЕНИ И ПРОСТРАНСТВА В
ЦИФРОВОМ ТРУДЕ: ФЕНОМЕН “РАБОТЫ 24/7”**

Б.Т. Куйлиев - Ташкентский государственный медицинский университет
«Общественные науки, педагогика и психология» доцент кафедры, доктор
философии (PhD) по философским наукам

B. T. Kuyliyev - Toshkent davlat tibbiyot universiteti “Ijtimoiy fanlar, pedagogika va psixologiya” kafedrası v.b.dotsenti, falsafa fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya. Mazkur maqolada raqamli jamiyat sharoitida mehnat faoliyatining makon va vaqt bilan bog‘liq an’anaviy chegaralarining o‘zgarishi falsafiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli texnologiyalar, sun’iy intellekt, mobil kommunikatsiya vositalari va platforma iqtisodiyotining rivojlanishi natijasida yuzaga kelgan “24/7 ishlash” fenomenining mazmuni, uning mehnat subyekti, ijtimoiy munosabatlar va inson hayot tarziga ko‘rsatayotgan ta’siri yoritiladi. Shuningdek, mehnat va dam olish o‘rtasidagi chegaralarning yo‘qolishi, vaqtning iqtisodiy resurs sifatidagi yangi talqini hamda makonning virtual tus olishi natijasida yuzaga kelayotgan falsafiy va ijtimoiy muammolar ilmiy jihatdan asoslanadi.

Kalit so‘zlar: raqamli mehnat, vaqt kategoriyasi, makon kategoriyasi, 24/7 ishlash, platforma iqtisodiyoti, masofaviy mehnat, sun’iy intellekt, mehnat transformatsiyasi, raqamli jamiyat, mehnat falsafasi.

Аннотация. В данной статье с философской точки зрения анализируется изменение традиционных пространственно-временных границ трудовой деятельности в условиях цифрового общества. В исследовании раскрывается содержание феномена “работа 24/7,” возникшего в результате развития цифровых технологий, искусственного интеллекта, средств мобильной коммуникации и платформенной экономики, а также его влияние на субъект труда, социальные отношения и образ жизни человека. Также научно обосновываются философские и социальные проблемы, возникающие вследствие стирания границ между трудом и отдыхом, новой трактовки времени как экономического ресурса и виртуализации пространства.

Ключевые слова: цифровой труд, категория времени, категория пространства, работа в режиме 24/7, платформенная экономика, удалённый труд,

искусственный интеллект, трансформация труда, цифровое общество, философия труда.

XXI-asrning uchinchi o'n yilligiga kelib insoniyat taraqqiyotida kuzatilayotgan eng muhim o'zgarishlardan biri mehnat faoliyatining raqamli muhitga ko'chishi hisoblanadi. Ushbu jarayon faqat yangi texnologiyalarning joriy etilishi bilan cheklanmay, balki insonning mehnatga bo'lgan munosabati, ishni tashkil etish usullari, ishlab chiqarish madaniyati hamda vaqt va makon haqidagi tasavvurlarining tubdan o'zgarishiga olib kelmoqda. "Agar industrial jamiyat sharoitida mehnat aniq hudud va qat'iy vaqt chegaralari bilan tavsiflangan bo'lsa, raqamli jamiyatda ushbu chegaralar tobora nisbiy tus olmoqda"¹. Natijada insonning ish joyi faqat korxona yoki ofis bilan emas, balki internet mavjud bo'lgan istalgan makon bilan bog'lanib, ish vaqti esa an'anaviy sakkiz soatlik mehnat rejimidan chiqib, uzluksiz faoliyat imkoniyatini nazarda tutuvchi yangi modelga aylanmoqda.

Mazkur transformatsiya ko'pincha texnologik taraqqiyotning tabiiy natijasi sifatida baholansa-da, uning ijtimoiy va falsafiy oqibatlari bundan ancha murakkabdir. Chunki vaqt va makon kategoriyalari inson sivilizatsiyasining barcha bosqichlarida nafaqat fizik tushunchalar, balki ijtimoiy hayotni tartibga soluvchi fundamental mezonlar sifatida ham shakllanib kelgan. "Ish va dam olishning almashinuvi, oilaviy va kasbiy faoliyatning ajratilishi, shaxsiy va jamoaviy makonning mavjudligi aynan ushbu kategoriyalar orqali belgilanib kelgan"². Raqamli texnologiyalar esa ushbu tarixiy muvozanatni qayta shakllantirib, inson faoliyatining deyarli barcha yo'nalishlarini yagona axborot makoniga birlashtirmoqda. So'nggi yillarda keng qo'llanila boshlagan masofaviy mehnat, gibrid ish modeli, freelans faoliyati va platformalar orqali tashkil

¹ Kuyliyev B. THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND AUTOMATION ON THE LABOR MARKET: THE LOSS OF OCCUPATIONS AND THE EVOLUTION OF NEW SKILLS //Europa Revue Journal. – 2026. – T. 6. – №. 6. – C. 320-327.

² Kuyliyev B. T. RESEARCH OF STATE AND SOCIETY CATEGORIES IN THE FIELD OF SOCIAL SCIENCES //ДИСТАНЦИОННЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ И ДОСТИЖЕНИЯ НАУКИ. – 2020. – Т. 144.

etilgan bandlik shakllari vaqt va makonning an'anaviy chegaralarini sezilarli darajada zaiflashtirdi. Endilikda xodim ish vazifalarini uyidan, transport vositasida, xizmat safarida yoki hatto dam olish maskanida ham bajarishi mumkin. Bunday moslashuvchanlik bir qarashda inson erkinligini kengaytirayotgandek taassurot uyg'otadi. Biroq mazkur jarayon chuqurroq tahlil qilinganda, u mehnat faoliyatining uzluksiz davom etishiga zamin yaratib, ish va shaxsiy hayot o'rtasidagi chegaralarni tobora noaniq holatga keltirayotganini ko'rish mumkin. Ayniqsa, mobil qurilmalar va bulutli texnologiyalarning rivojlanishi mehnatni muayyan joyga bog'liq faoliyatdan uzluksiz kommunikatsion jarayonga aylantirdi. Elektron pochta, korporativ messenjerlar, videokonferensiyalar, loyiha boshqaruv platformalari va sun'iy intellektga asoslangan xizmatlar tufayli ish topshiriqlari kunning istalgan vaqtida kelishi va bajarilishi mumkin bo'ldi. "Natijada mehnat faoliyatining boshlanishi va tugashi haqidagi tasavvurlar asta-sekin yo'qolib, doimiy tayyorlik holati shakllanmoqda"³. Bu esa zamonaviy ilmiy adabiyotlarda "24/7 ishlash" fenomeni sifatida tavsiflanmoqda. "24/7 ishlash" tushunchasi oddiygina ish vaqtining uzayishini anglatmaydi. U insonning doimiy ravishda mehnat faoliyatiga ulanish imkoniyatiga ega bo'lishi, raqamli vositalar orqali har qanday vaqtda kasbiy majburiyatlarni bajarishga tayyor turishi va mehnat jarayonidan to'liq ajralib chiqolmasligini ifodalaydi. Ushbu holatning shakllanishiga bir necha omillar sabab bo'lmoqda. Birinchidan, global iqtisodiyotning rivojlanishi natijasida turli vaqt mintaqalarida faoliyat yurituvchi kompaniyalar o'rtasidagi hamkorlik kuchaydi. Ikkinchidan, raqamli platformalar xizmat ko'rsatishning uzluksizligini ta'minlashni talab qilmoqda. Uchinchidan, sun'iy intellekt va avtomatlashtirish tizimlari real vaqt rejimida ishlashni odatiy holga aylantirdi. Natijada insonning biologik va ijtimoiy ritmlari iqtisodiy tizimning uzluksiz ishlash talablari

³ Kuyliyev B. REMOTE WORK AND SOCIAL EXCLUSION: A NEW PROBLEM IN THE DIGITAL ECONOMY //Journal of Technology and Innovative Research. – 2026. – T. 1. – №. 7. – C. 74-82.

bilan tobora ko‘proq moslashtirilmoqda. Ushbu jarayonni falsafiy nuqtai nazardan tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, vaqt endilikda faqat astronomik yoki biologik hodisa emas, balki iqtisodiy qiymatga ega bo‘lgan strategik resurs sifatida namoyon bo‘lmoqda. Raqamli iqtisodiyot sharoitida har bir soniya ma’lumot ishlab chiqarish, axborot almashish yoki iqtisodiy qiymat yaratish imkoniyatini anglatadi. Shu sababli vaqtni tejash, jarayonlarni tezlashtirish va mehnat unumdorligini maksimal darajaga yetkazish asosiy iqtisodiy maqsadlardan biriga aylanmoqda. Bunday sharoitda insonning dam olish va tiklanish uchun ajratilgan vaqti ham iqtisodiy samaradorlik mezonlari asosida baholanadigan resurs sifatida talqin qilina boshlaydi.

Vaqtning iqtisodiyashtirilishi bilan bir qatorda makonning mazmuni ham tubdan o‘zgarib bormoqda. Industrial jamiyatda mehnat makoni zavod, fabrika, laboratoriya yoki ofis kabi aniq hududlar bilan bog‘langan bo‘lsa, raqamli jamiyatda mehnat makoni virtual tarmoqlar orqali tashkil etilmoqda. “Endilikda ish joyining geografik koordinatalari emas, balki internetga ulanish imkoniyati muhim omilga aylanmoqda”⁴. Bu esa makonning fizik mazmunidan ko‘ra uning funksional mazmunini ustuvorlashtiradi. Boshqacha aytganda, zamonaviy mehnat faoliyatida “qayerda ishlash” emas, balki “qanday ulanish” masalasi muhimroq ahamiyat kasb etmoqda. Makonning virtual tus olishi insonning kundalik hayotiga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatdi. Uy, ofis, ta’lim muassasasi va jamoat joylari o‘rtasidagi an’anaviy funksional farqlar tobora yo‘qolib bormoqda. Bir makonning o‘zida inson bir vaqtning o‘zida xodim, ota-ona, talaba yoki tadbirkor sifatidagi vazifalarni bajarishi mumkin. Bu esa ijtimoiy rollarning aralashuviga, psixologik yuklamaning ortishiga va shaxsning o‘z vaqtini boshqarish bilan bog‘liq yangi muammolarning paydo bo‘lishiga sabab bo‘lmoqda. “Ayniqsa, masofaviy mehnat modelining kengayishi natijasida uy makonining dam

⁴ Kuyliyev B. T. Global axborot makonida manipulyatsiya: tarixiy va zamonaviy yondashuvlar //Философия и право. – 2025. – Т. 31. – №. 1. – С. 151-153.

olish va oilaviy hayot uchun mo'ljallangan funksiyasi asta-sekin ishlab chiqarish maydoni bilan uyg'unlashmoqda"⁵. Natijada insonning shaxsiy hududi iqtisodiy faoliyatning uzluksiz davom etadigan maydoniga aylanish xavfi kuchaymoqda. Shu sababli raqamli mehnatda vaqt va makon kategoriyalarining dekonstruksiya faqat texnologik innovatsiyalar mahsuli emas, balki jamiyatning iqtisodiy, madaniy va falsafiy rivojlanishidagi yangi bosqichni ifodalovchi murakkab ijtimoiy hodisadir. Mazkur jarayonni chuqur ilmiy tahlil qilish nafaqat mehnat nazariyasini boyitadi, balki inson manfaatlariga yo'naltirilgan raqamli siyosatni ishlab chiqishda ham muhim nazariy asos vazifasini bajaradi.

Raqamli mehnat sharoitida vaqt va makonning o'zgarishi mehnat intizomi hamda mehnat madaniyatining yangi modelini shakllantirmoqda. Industrial jamiyatda intizom asosan tashqi nazorat, qat'iy ish jadvali va ishlab chiqarish jarayonining uzluksizligini ta'minlash orqali yuzaga kelgan bo'lsa, raqamli iqtisodiyot sharoitida ushbu vazifani tobora ko'proq raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt va algoritmik monitoring tizimlari bajarib bormoqda. Endilikda xodimning ish joyida jismonan mavjudligi emas, balki uning raqamli faolligi, tizimga ulanish vaqti, bajarilgan topshiriqlar soni, javob berish tezligi hamda onlayn muloqotdagi ishtiroki asosiy baholash mezoniga aylanmoqda. Natijada mehnat jarayonining markazida insonning jismoniy harakati emas, balki uning raqamli izi turadi. Bunday transformatsiya insonning vaqtini idrok etish uslubiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatib, an'anaviy mehnat tizimida vaqt ketma-ketlik tamoyiliga asoslangan bo'lib, ish, dam olish va shaxsiy hayot bosqichma-bosqich almashinib borgan. Raqamli mehnat esa ushbu ketma-ketlikni parallel faoliyat modeli bilan almashtirmoqda. "Zamonaviy xodim bir vaqtning o'zida videokonferensiyada ishtirok etishi, elektron hujjatlar bilan ishlashi, mobil qurilmaga kelgan xizmat

⁵ Kuyliyev B. T. JAMOATCHILIK ONGINI MANIPULYATSIYALASH TEXNOLOGIYALARINING O'ZIGA XOS ASPEKTLARI //2021, No. 4 (128/1). – 2023. – T. 128. – №. 103. – C. 5-9.

xabarlariga javob berishi va sun'iy intellekt yordamida tayyorlangan hisobotlarni tahlil qilishi mumkin"⁶. Bunday ko'p vazifalilik dastlab samaradorlikni oshirayotgandek tuyuladi, biroq uzoq muddatda insonning diqqatni jamlash qobiliyati, kognitiv barqarorligi va ruhiy salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, inson miyasi murakkab vazifalarni bir vaqtning o'zida emas, balki juda tez almashinish orqali bajaradi. Raqamli texnologiyalar esa aynan ana shu almashinish chastotasini keskin oshiradi. Natijada insonning diqqat resurslari mayda bo'laklarga bo'linadi va chuqur tahliliy fikrlash o'rnini tezkor reaksiyalar egallay boshlaydi. Bu holat mehnatning intellektual sifatiga ham ta'sir ko'rsatib, murakkab ilmiy, ijodiy yoki strategik vazifalarni bajarishda samaradorlikni pasaytirishi mumkin. Demak, raqamli mehnatning asosiy paradokslaridan biri shundaki, texnologiyalar vaqtni tejayotgan bo'lsa-da, insonning vaqtni mazmunli boshqarish imkoniyatini ayrim hollarda qisqartirib yubormoqda.

Vaqt va makon kategoriyalarining dekonstruksiya mehnatning ijtimoiy mazmuniga ham ta'sir qilmoqda. Ilgari jamoaviy mehnat bir hududda faoliyat yurituvchi kishilar o'rtasidagi bevosita muloqot orqali tashkil etilgan bo'lsa, bugungi kunda ko'plab loyihalar geografik jihatdan bir-biridan minglab kilometr uzoqlikda joylashgan mutaxassislar tomonidan amalga oshirilmoqda. Bu jarayon xalqaro hamkorlik imkoniyatlarini kengaytirayotgan bo'lsa-da, jamoaviy identifikatsiya va korporativ madaniyatni shakllantirishda yangi muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Virtual muloqot ko'pincha axborot almashish vazifasini muvaffaqiyatli bajarsa-da, insoniy ishonch, norasmiy muloqot va ijtimoiy birdamlikni to'liq almashtira olmaydi. Raqamli mehnatning rivojlanishi bilan bog'liq yana bir muhim tendensiya – bu mehnat faoliyatining individualizatsiyasidir. Platforma iqtisodiyoti va masofaviy bandlik

⁶ КУЙЛИЕВ Б. Т. ХАРАКТЕРИСТИКИ КОНВЕРГЕНТНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПОЛИТИЧЕСКОГО МАНИПУЛИРОВАНИЯ, ИСПОЛЪЗУЕМЫХ В ИНТЕРНЕТЕ //Научный журнал. – 2021. – С. 20211783.

shakllari ko‘plab xodimlarni mustaqil ishlashga undamoqda. Bunday model insonning tashabbuskorligi va moslashuvchanligini oshiradi, biroq u jamoaviy tajriba almashinuvi, kasbiy mentorlik va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini zaiflashtirishi ehtimoli ham mavjud. Natijada mehnat tobora ko‘proq individual loyiha sifatida namoyon bo‘lib, kasbiy hamjamiyatlarning an‘anaviy shakllari transformatsiyaga uchramoqda. Mazkur o‘zgarishlar mehnatning aksiologik mohiyatini ham qayta ko‘rib chiqishni talab etadi. Mehnat tarixan nafaqat iqtisodiy daromad manbai, balki insonning o‘zini namoyon etishi, jamiyatdagi o‘rnini belgilashi va ma‘naviy ehtiyojlarini qondirishi vositasi sifatida qaralgan. Raqamli mehnat sharoitida esa ushbu funksiyalar orasidagi muvozanat o‘zgarib bormoqda. Samaradorlik, tezkorlik va doimiy mavjudlik asosiy mezonlarga aylangan sari mehnatning insoniy mazmuni ikkinchi darajaga tushib qolish xavfi kuchaymoqda. Natijada inson o‘z mehnatini ijodiy faoliyat sifatida emas, balki uzluksiz axborot oqimiga javob qaytarish jarayoni sifatida qabul qila boshlashi mumkin.

Shu nuqtai nazardan qaraganda, “24/7 ishlash” fenomeni insonning biologik ritmlari bilan iqtisodiy tizim talablarining ziddiyatini yaqqol namoyon etadi. Inson organizmi tabiatan mehnat va dam olishning muayyan almashinuviga moslashgan. Uyqu, tiklanish va ijtimoiy muloqot inson salomatligini saqlashning ajralmas omillari hisoblanadi. Raqamli mehnat esa ushbu tabiiy ritmlarni tobora ko‘proq iqtisodiy samaradorlik mezonlariga bo‘ysundirishga intilmoqda. Elektron pochta, tezkor xabar almashish tizimlari va mobil ilovalar orqali kelayotgan xizmat topshiriqlari ish vaqti tugaganidan keyin ham insonning diqqatini mehnat faoliyatiga qaratishda davom etadi. Natijada dam olish jarayoni ham yashirin mehnat elementlarini o‘z ichiga ola boshlaydi. Bundan tashqari, raqamli mehnatning uzluksizligi oilaviy munosabatlar va shaxsning ijtimoiy hayotiga ham bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Agar industrial jamiyatda ish joyidan chiqish mehnat faoliyatining yakunlanganini anglatrsa, bugungi kunda inson jismonan uyga qaytgan bo‘lsa ham, kasbiy majburiyatlardan to‘liq ajralmaydi. Bu holat oila

a'zolari bilan muloqot sifatiga, farzandlar tarbiyasiga va shaxsning emotsional holatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli zamonaviy mehnat falsafasida shaxsiy vaqtni himoya qilish va "raqamli tanaffus" madaniyatini shakllantirish tobora dolzarb masalaga aylanmoqda.

Raqamli transformatsiya mehnat bozorida yangi avlod vakillarining qadriyatlariga ham sezilarli ta'sir qilmoqda. Yosh mutaxassislar uchun ish joyining geografik manzili yoki qat'iy ish jadvalidan ko'ra moslashuvchanlik, masofadan ishlash imkoniyati va kasbiy mustaqillik muhimroq omil bo'lib bormoqda. Shu bilan birga, ular ish va shaxsiy hayot muvozanatini saqlashga ham katta e'tibor qaratmoqda. Demak, zamonaviy mehnat bozori bir tomondan uzluksiz faoliyat imkoniyatlarini kengaytirayotgan bo'lsa, ikkinchi tomondan insonning shaxsiy vaqtini himoya qilishga bo'lgan ehtiyojni ham kuchaytirmoqda. Ushbu qarama-qarshilik yaqin kelajakda mehnat siyosatini ishlab chiqishda asosiy muammolardan biri bo'lib qolishi ehtimoldan xoli emas. Shuningdek, sun'iy intellektning keng qo'llanilishi vaqtni boshqarish tamoyillarini ham o'zgartirmoqda. Avvallari ish jarayonlari insonning individual tajribasi va qarorlariga ko'proq bog'liq bo'lgan bo'lsa, endilikda ko'plab vazifalar avtomatik rejalashtirish, prognozlash va optimallashtirish tizimlari orqali boshqarilmoqda. Bu mehnat unumdorligini oshirayotgan bo'lsa-da, insonning o'z ish ritmini mustaqil belgilash imkoniyatini qisman cheklashi mumkin. Natijada vaqt ustidan nazorat asta-sekin insondan texnologik tizimlarga o'tmoqda. Mazkur holat mehnat erkinligining yangi falsafiy talqinini ishlab chiqishni talab qiladi, chunki zamonaviy xodimning mustaqilligi endilikda faqat jismoniy harakat erkinligi bilan emas, balki o'z vaqtini mustaqil boshqarish imkoniyati bilan ham belgilanadi. Umuman olganda, raqamli mehnatda vaqt va makon kategoriyalarining dekonstruksiya mehnat faoliyatining tashkiliy shakllarini o'zgartirish bilan cheklanmay, insonning dunyoni idrok etish usuli, ijtimoiy munosabatlari va hayot falsafasiga ham bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bois mazkur

fenomenni texnologik innovatsiya sifatida emas, balki zamonaviy sivilizatsiyaning yangi antropologik bosqichini ifodalovchi murakkab ijtimoiy-falsafiy hodisa sifatida baholash ilmiy jihatdan asosli hisoblanadi.

Raqamli mehnatning kengayishi bilan vaqt va makon kategoriyalarining dekonstruksiya nafaqat mehnat faoliyatining tashkiliy shakllarini, balki jamiyatning ijtimoiy tuzilmasini ham o'zgartirmoqda. Avvallari iqtisodiy faoliyat asosan muayyan hudud va ishlab chiqarish markazlari atrofida shakllangan bo'lsa, bugungi kunda iqtisodiy qiymatning katta qismi virtual axborot makonida yaratilmoqda. Ushbu jarayon mehnat resurslarining global miqyosda erkin harakatlanishiga imkon berayotgan bo'lsa-da, ayni paytda hududlar o'rtasidagi raqamli tafovutni ham yanada yaqqol namoyon qilmoqda. Raqamli infratuzilmasi rivojlangan mamlakatlar yuqori qo'shilgan qiymat yaratadigan intellektual mehnatni o'zida jamlayotgan bir paytda, texnologik imkoniyatlari cheklangan hududlar asosan past daromadli va standartlashtirilgan xizmatlarni bajarishga ixtisoslashib bormoqda. Shu tariqa, vaqt va makonning fizik chegaralari qisqarayotgan bo'lsa ham, iqtisodiy imkoniyatlar jihatidan yangi turdagi tafovutlar yuzaga kelmoqda. Mazkur tendensiya mehnat bozorida raqobatning ham yangi modelini shakllantirmoqda. Endilikda xodimlar faqat o'z hududidagi mutaxassislar bilan emas, balki dunyoning istalgan nuqtasida yashovchi raqamli kompetensiyalarga ega mutaxassislar bilan ham raqobatlashishga majbur bo'lmoqda. Bu esa bilim, malaka va innovatsion fikrlashning strategik ahamiyatini keskin oshiradi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnatning asosiy kapitali moddiy resurslar emas, balki insonning intellektual salohiyati, kreativ yondashuvi va yangi bilimlarni tez o'zlashtira olish qobiliyati hisoblanadi. Shu sababli zamonaviy mehnat bozorining muvaffaqiyati ko'proq inson kapitalining sifati bilan belgilanmoqda. Shuningdek, "24/7 ishlash" fenomeni insonning psixologik barqarorligi bilan bog'liq yangi muammolarni ham yuzaga keltirib, doimiy ravishda axborot oqimi ichida bo'lish, xizmat xabarlariga zudlik

bilan javob berish zarurati va kasbiy faoliyatning uzluksiz davom etishi hissiy zo‘riqish darajasini oshirishi mumkin. Ayniqsa, yuqori malakali intellektual mehnat bilan shug‘ullanuvchi mutaxassislarda kasbiy charchash sindromi, motivatsiyaning pasayishi va emotsional toliqish kabi holatlar tobora ko‘proq uchramoqda. Shu sababli zamonaviy mehnatni tashkil etishda texnologik samaradorlik bilan bir qatorda insonning psixofiziologik imkoniyatlarini ham hisobga olish zarur.

Kelajak istiqbollari nuqtai nazaridan qaralganda, sun‘iy intellektning rivojlanishi vaqt va makon kategoriyalarining transformatsiyasini yanada chuqurlashtirishi ehtimoldan xoli emas. Generativ sun‘iy intellekt, aqlli yordamchilar va avtonom boshqaruv tizimlarining ommalashuvi natijasida ko‘plab operatsion vazifalar avtomatlashtiriladi. Bu bir tomondan insonni takrorlanuvchi ishlardan ozod etsa, ikkinchi tomondan esa undan yuqori darajadagi analitik tafakkur, tanqidiy fikrlash, kreativlik va axloqiy mas‘uliyatni talab qilib, kelajak mehnat bozori texnologiyalar bilan raqobatlashadigan emas, balki ular bilan hamkorlik qila oladigan mutaxassislarga ehtiyoj sezadi. Raqamli jamiyatda vaqt va makonning o‘zgarishi davlat siyosati uchun ham yangi vazifalarni yuzaga keltirmoqda. Mehnat qonunchiligida masofaviy bandlik, moslashuvchan ish vaqti, raqamli platformalarda ishlovchilarning huquqlari hamda ish va shaxsiy hayot muvozanatini himoya qilish bilan bog‘liq normalarni takomillashtirish dolzarb masalaga aylanmoqda. So‘nggi yillarda ayrim davlatlarda xodimlarning ish vaqtidan tashqari xizmat xabarlariga javob bermaslik huquqini qonun bilan kafolatlashga qaratilgan tashabbuslar ilgari surilayotgani bejiz emas. Bunday yondashuv texnologik taraqqiyot inson manfaatlariga xizmat qilishi kerakligi haqidagi tamoyilning amaliy ifodasidir.

Ta‘lim tizimi ham ushbu transformatsiyalardan chetda qolmaydi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida bilimlarning tez eskirishi uzluksiz ta‘lim modelini rivojlantirishni taqozo etadi. Endilikda oliy ta‘lim muassasalari faqat muayyan kasb bo‘yicha bilim

berish bilan cheklanib qolmasdan, talabalarda moslashuvchan fikrlash, raqamli madaniyat, media savodxonlik, ma'lumotlarni tahlil qilish, sun'iy intellekt bilan ishlash hamda vaqtni samarali boshqarish kompetensiyalarini shakllantirishi zarur. Chunki kelajak mutaxassisining raqobatbardoshligi avvalo uning yangi sharoitlarga moslashish qobiliyati bilan belgilanadi. Falsafiy nuqtai nazardan qaralganda, vaqt va makon kategoriyalarining dekonstruksiya inson va texnologiya o'rtasidagi munosabatlarni yangi bosqichga olib chiqmoqda. Tarix davomida texnologiyalar inson imkoniyatlarini kengaytiruvchi vosita sifatida qaralgan bo'lsa, bugungi kunda ular insonning hayot ritmi va kundalik faoliyatini shakllantiruvchi mustaqil omilga ham aylanmoqda. Shu bois texnologik taraqqiyotni faqat iqtisodiy samaradorlik nuqtai nazaridan emas, balki inson erkinligi, qadr-qimmat va farovonligi mezonlari asosida ham baholash zarur. Raqamli jamiyatning barqaror rivojlanishi aynan ushbu ikki tamoyil – texnologik innovatsiyalar va insonparvarlik qadriyatlari o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashga bog'liq. Raqamli texnologiyalar inson uchun yangi imkoniyatlarni yaratishi bilan birga, uning shaxsiy makoni, biologik ritmlari va ijtimoiy munosabatlariga ham bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli raqamli transformatsiya jarayonlarini boshqarishda insonning jismoniy va ruhiy salomatligi, mehnat erkinligi hamda hayot sifati ustuvor mezon sifatida e'tiborga olinishi lozim.

Xulosa. Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt mehnat faoliyatining geografik hamda vaqt bilan bog'liq chegaralarini sezilarli darajada kengaytirib, yangi mehnat modelini shakllantirmoqda. Ushbu model iqtisodiy samaradorlikni oshirish, masofaviy hamkorlikni rivojlantirish va global mehnat bozorini integratsiyalashuviga xizmat qilayotgan bo'lsa-da, u insonning shaxsiy vaqti, dam olish huquqi, oilaviy munosabatlari va psixologik barqarorligiga nisbatan yangi tahdidlarni ham yuzaga keltirmoqda. Shuning uchun "24/7 ishlash" fenomenini texnologik taraqqiyotning muqarrar natijasi

sifatida emas, balki falsafiy, ijtimoiy va huquqiy jihatdan tartibga solishni talab qiladigan murakkab ijtimoiy hodisa sifatida baholash maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Kuyliyev B. THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND AUTOMATION ON THE LABOR MARKET: THE LOSS OF OCCUPATIONS AND THE EVOLUTION OF NEW SKILLS //Europa Revue Journal. – 2026. – T. 6. – №. 6. – С. 320-327.
2. Kuyliev B. T. RESEARCH OF STATE AND SOCIETY CATEGORIES IN THE FIELD OF SOCIAL SCIENCES //ДИСТАНЦИОННЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ И ДОСТИЖЕНИЯ НАУКИ. – 2020. – Т. 144.
3. Kuyliyev B. REMOTE WORK AND SOCIAL EXCLUSION: A NEW PROBLEM IN THE DIGITAL ECONOMY //Journal of Technology and Innovative Research. – 2026. – Т. 1. – №. 7. – С. 74-82.
4. Kuyliev B. T. Global axborot makonida manipulyatsiya: tarixiy va zamonaviy yondashuvlar //Философия и право. – 2025. – Т. 31. – №. 1. – С. 151-153.
5. Kuyliyev B. T. JAMOATCHILIK ONGINI MANIPULYATSIYALASH TEXNOLOGIYALARINING O'ZIGA XOS ASPEKTLARI //2021, No. 4 (128/1). – 2023. – Т. 128. – №. 103. – С. 5-9.
6. КУЙЛИЕВ Б. Т. ХАРАКТЕРИСТИКИ КОНВЕРГЕНТНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПОЛИТИЧЕСКОГО МАНИПУЛИРОВАНИЯ, ИСПОЛЬЗУЕМЫХ В ИНТЕРНЕТЕ //Научный журнал. – 2021. – С. 20211783.